NINA PAPI
A ESRA
Na Vuresi Makaliana Na Omea Ara Marea Tana Papi Iani

Na papi ara soaginia **A Esra** aia na papabona na turupatu e tuturiga tana papi **2 Turupatu Dato**. Tana papi **2 Turupatu Dato** e totu na mamarena kalina igira na gala ara tuliusigira na Israel mara aditsekagira vano i Babilonia, mara sekolia na vera ni Jerusalem, mara toroutsania na Vale Tabu. Mi tana papi **A Esra** e totu na turupatuna kalina a Esra kolua kesa na alaala na tinoni ni Israel ara mololea i Babilonia mara visumai tana Juda, mara logovaolua na Vale Tabu i Jerusalem, mara tuturiga tugua na samasama vaniana God i laona.

Ma na papi iani e vota tolu tana butona:

1) A Sirus na taovia tsapakae ni Persia e tamivanigira visana na tinoni ni Israel ara totu tsinogo i Babilon kara visutugua tana Juda.
2) Ara logovaolua na Vale Tabu i Jerusalem mara balotugua, mara tuturiga tugua na lotu vaniana God i laona.
3) Putsi visana na ngalitupa, me kesa goto na alaala na Israel ara visutugua i Jerusalem, maia Esra gaqira ida. A Esra aia e kesa na tinoni sasaga loki tana rongona nina Ketsa God, me sanga sosongoligira na tinoni

na vaolusiana niqira mauri ma niqira aqo na lotu, vaga ara adidatoa i koniqira na mumuaqira.

Na Omea Ara Totu Tana Papi Iani

Na kesanina alaala ara visu tania na totu tsinogo *1:1–2:70*

Ara logovisua na Vale Tabu mara balotugua *3:1–6:22*

A Esra e visu kolugira goto visana na tsinogo *7:1–10:44*

Sirus e Ketsaligira na Juda Kara Visutugua i Jerusalem

1 Tana kesanina ngalitupa a Sirus e taovia tsapakae tana Persia, maia na Taovia e manalia na omea e kate idanogoa tana mangana a Jeremia na propete. E molopapada i tobana a Sirus ke maretsuna na ketsa iani, ma kara ba tsokoa vanigira na toga sui pipi tana nauna i tana aia e tagaovi kaputia.

2 Iani nogo e vaga na gokona na ketsa e marea a Sirus na taovia tsapakae ni Persia. “Na Taovia na God ni Gotu, aia nogo e molovaniau inau kau tagaovi kaputia na barangengo popono, me moloaqo goto vaniau kau logovania kesa nina valetabu i Jerusalem tana Juda. 3 Maia God ke totu kolugamu igamu sui nina tinoni. Igamu nimui aqo nomoa kamu visutugua i Jerusalem, ma kamu logovisutugua nina Vale Tabu na Taovia na God ni Israel, aia nogoria na God ara samasama vania i Jerusalem. 4 Migamu na tinoni tavosi amu totu tana vera i tana ara totu tsinogo igira na Israel, nimui aqo kamu sangagira tana

tusuana vanigira na omea ara kilia tana siliva,
ma na qolu, ma na mutsa, ma na omea tuavati
agana na lutsangiana gaqira boli, migira goto na
vangana na mani savoriana i laona nina Vale
Tabu God i Jerusalem."
5 Mi tana, migira na ida i laoqira na duli tana
puku ka koniqira a Juda ma Benjamin, migira
na manetabu ma na Levite, migira sui goto aia
God e molopapada i tobaqira kara naua, ara
tû mara vangaraua kara visutugua i Jerusalem.
6 Migira sui na tamani vera ara sangagira mara
tusulea vanigira danga sosongo na omea: vaga
na vangana na valeqira ara aqosiginia na siliva,
na qolumila, ma na mutsa, ma na omea tuavati
agana na lutsangiana niqira boli, me visana goto
na omea loki matena, migira goto na vangana
na mani savoriana i laona nina Vale Tabu God i
Jerusalem.
7 Ma Sirus e tusuvisu vanigira goto igira
sui na popo ma na bilo aia Nebukadnesar e
lauligigira tania na Vale Tabu, kalina aia e veoa
na vera ni Jerusalem me ba mologira i laona
niqira valetabu nina god segeni. 8 Maia Sirus e
saugira vania a Mitredat, aia e reitutugua nina
valebisi na taovia tsapakae, maia e maretsunâ
na dangaqira pipi sui na omea me tusuvania a
Sesbasar, aia na taovia tagao tana Juda. 9-10 Ma
na dangaqira e vaga iani:
ara 30 na popo qolumila agana na sausau
1,000 na popo siliva agana na sausau
29 na popo tavosi
30 na popo qolumila tetelo
410 na popo siliva tetelo

ma 1,000 na vangana tavosi na Vale Tabu
11 Migira sui kolu ara 5,400 na popo qolumila
ma na siliva ma na omea tavosi a Sesbasar e adia
kalina aia migira na tinoni ni Israel igira ara totu
tsinogo i Babilon ara visutugua i Jerusalem.

2

Na Soaqira Igira na Israel Ara Visutugua i Jerusalem
(Nehemia 7:4-73)

1 Mara danga sosongo na vidaqira igira ara
totu tsinogo ara mololea na butona momoru ni
Babilonia, mara visutugua i Jerusalem mi tana
Juda, pipi kesa e visu bâ tana verana segeni.
Igira ara totu tsinogo i Babilonia, tuturiga nogo
tana tagu aia Nebukadnesar na taovia tsapakae e
aditsekagira vano i tana. 2 Ma gaqira ida i tugira
nogo a Serubabel, ma Josua, ma Nehemia, ma
Seraia, ma Reelaia, ma Mordekai, ma Bilsan, ma
Mispar, ma Bigvai, ma Rehum, ma Baana.

Miani nogo na mamarena na duli ni Israel,
kolua na dangaqira i laona pipi na duli igira ara
visutugua i Jerusalem:

3-20 tana duli konina a Paros ara 2,172 mane
tana duli konina a Sepatia ara 372 mane
tana duli konina a Ara 775 mane
tana duli konina a Pahat Moab, igira ka
kukuaqira a Jesua ma Joab, ara 2,812 mane
tana duli konina a Elam ara 1,254 mane
tana duli konina a Satu ara 945 mane
tana duli konina a Sakai ara 760 mane
tana duli konina a Bani ara 642 mane
tana duli konina a Bebai ara 623 mane
tana duli konina a Asgad ara 1,222 mane

tana duli konina a Adonikam ara 666 mane
tana duli konina a Bigvai ara 2,056 mane
tana duli konina a Adin ara 454 mane
tana duli konina a Ater, aia ara soaginigotoa a Hesekia, ara 98 mane
tana duli konina Besai ara 323 mane
tana duli konina a Jora ara 112 mane
tana duli konina a Hasum ara 223 mane
mi tana duli konina a Gibar ara 95 mane.

21-35 Migira na mumuaqira ara totuvigira na vera girani i sau ara sangavisu goto tana Juda:
i Betlehem ara 123 mane
i Netopa ara 56 mane
i Anatot ara 128 mane
i Asmavet ara 42 mane
i Kiriat Jearim, mi Kepira, mi Beerot ara 743 mane
i Rama mi Geba ara 621 mane
i Mikmas ara 122 mane
i Betel mi Ai ara 223 mane
i Nebo ara 52 mane
i Magbis ara 156 mane
i kesa segeni na Elam ara 1254 mane
i Harim ara 320 mane
i Lod, mi Hadid mi Ono ara 725 mane
i Jeriko ara 345 mane
mi Senaa ara 3,630 mane.

36-39 Miani na mamarena na duli manetabu igira ara visu tania na totu tsinogo:
tana duli konina a Jedaia, igira na kukuana a Jesua, ara 973 mane
tana duli konina a Imer ara 1,052 mane
tana duli konina a Pasbur ara 1,247 mane
tana duli konina a Harim ara 1,017 mane.

40-42 Migira tana duli na Levite ara visu tania na totu tsinogo:

tana duli ka koniqira a Jesua ma Kadmiel, igira
na kukuana a Hodavia, ara 74 mane
igira na mane linge tana Vale Tabu, igira na
kukuana a Asap, ara 128 mane
igira na mane matali Vale Tabu, igira na
kukuaqira a Salum, ma Ater, ma Talmon,
ma Akub, ma Hatita, ma Sobai, ara 139
mane.
43-54 Mara visumai goto na maneaqo i laona na
Vale Tabu, igira ara totu tana duli koniqira:
a Siha, ma Hasupa, ma Tabaot,
ma Keros, ma Siaha, ma Padon,
ma Lebana, ma Hagaba, ma Akub,
ma Hagab, ma Samlai, ma Hanan,
ma Gidel, ma Gahar, ma Reaia,
ma Resin, ma Nekoda, ma Gasam,
ma Usa, ma Pasea, ma Besai,
ma Asna, ma Meunim, ma Nepisim,
ma Bakbuk, ma Hakupa, ma Harhur,
ma Baslut, ma Mehida, ma Harsa,
ma Barkos, ma Sisera, ma Tema,
ma Nesia ma Hatipa.
55-57 Migira goto na duli koniqira nina
maneaqo a Solomon igira ara visu tania na
totu tsinogo:
a Sotai, ma Hasoperet, ma Peruda,
ma Jaala, ma Darkon, ma Gidel,
ma Sepatia, ma Hatil, ma Pokeret ma Hasebaim,
ma Ami.
58 Me saisai migira sui kolu na kukuaqira na
maneaqo tana Vale Tabu ma nina maneaqo a
Solomon ara tsaulia e 392.
59-60 Mara 652 mane tana duli tu koniqira a De-
laia, ma Tobia, ma Nekoda ara visumai goto talu

tana vera ni Tel Mela, mi Tel Harsa, mi Kerub,
mi Adan mi Imer; mara tau moa donadoua laka
ti vaga igira na kukuaqira manana na Israel se
tagara.
61-62 Ma na duli manetabu tu koniqira a
Habaia, ma Hakos, ma Barsilai ara tau nogo
tsodoa sa mamarena ke sauvulagia laka asei
nomoa na mumuaqira. Ma na mumuaqira na
duli manetabu konina a Barsilai e taugâ kesa na
daki tana duli konina a Barsilai ni Gilead, maia
e adia na soana na duli konina na tamana na
tauna. Mi tana rongona nogo ara tau tangomana
kara tsodoa asei vaga na mumuaqira, te ara
tau nogo tamivanigira kara naua niqira aqo
manetabu. 63 Maia gaqira tagao butona momoru
igira na Juda e tongo vanigira na ganiana na
mutsa ara savori vania God, poi tsau kalina kara
tsodoa kesa na manetabu loki e dona na gini aqo
na Urim ma na Tumim.*
64-67 Me saisai migira sui kolu na mane ni
Israel ara visutugua i veraqira ara tsaulia 42,360
kolugira goto:
ara 7,337 niqira mane ma daki aqo
me 200 na mane ma na daki ara dona na gini
sinagi na itai tatangi
me 736 na ose
me 245 na liana na ose ma na asi
me 435 na kamelo
ma 6,720 na asi.

---

* **2:63** 2:63 “na Urim ma na Tumim” Ka soaqira kaira ruka na vatu aia na manetabu e gini aqo na mani tsodovulagiana na omea God e kilia. Migita i dani eni a tau moa donaginia laka ara gini aqo koegua.

68 Mi kalina na tinoni girani ara visu labatugua
tana nina Vale Tabu na Taovia i Jerusalem,
mara visana vidaqira na ida tana duli ara gini
vangalaka na omea igira segeni ara padangaoa
na sauana na mani sangâ tana logovisuana tugua
na Vale Tabu tana sasana nogo ni sau. 69 Me
pipi kesa e tusua na dangana vaga e tugua ke
tusuvania na aqo ia, migira sui saisai mara
tsaulia e 500 kilo na qolumila, me 2,800 kilo na
siliva, me 100 polo na manetabu.
70 Migira sui na manetabu, ma na Levite,
migira goto visana tinoni tavosi, ara ba totu i
laona se i varangisia na verabau ni Jerusalem;
migira na tinoni linge, ma na mane matali
valetabu, ma na maneaqo tana valetabu ara
ba totu tana vera varangi; migira sui na Israel
tavosi ara ba totuvia na vera i tana ara totu na
mumuaqira tana idana.

3

Ara Tuturiga Tugua na Samasama Vaniana God

1 Mi tana vitunina vula migira na tinoni ni
Israel ara totupuka sui nogo tana niqira vera
babâ. Mi muri mara saikolumai sui i Jerusalem,
2 ma Josua na dalena a Jehosadak, ma nina alaala
na manetabu, ma Serubabel na dalena a Sealtiel
kolugira sui goto na kamana, ara logovisutugua
nina belatabu aia na God ni Israel, rongona
kara gini tangomana na savoriana na savori-
kodokodo i kelana taonia na vovorona ara marea
tana nina Ketsa a Moses, aia nina maneaqo God.
3 Me atsa moa ti ara matagunigira na tinoni ara

totuvinogoa na kao ia, migira na Israel ara tû
mara logovisua nomoa na belatabu tana nauna
ara logonogoa i sau. Mara tuturiga tugua na
savoriana na kodoputsa vaga ara lavu na nauana
pipi matsaraka me pipi ngulavi. 4 Mara lokisia
na Dani Tabu na Babale taonia na vovorona na
ketsa; me pipi dani ara savorigira na kodoputsa
vaga e kilinogoa tana dani ia; 5 mara savorigotoa
na savori-kodokodo agana na lokisiana na Dani
Tabu na Vula Vaolu, me pipi tana tagu sui
goto ara saikolu na mani samasama vaniana na
Taovia, migira sui goto na sausau ara padangao
segeni na savoriana vania na Taovia. 6 Me atsa
moa ti igira na toga ara tau vati tuturiga moa
na logo visutuguana na Vale Tabu, migira ara
tuturiga nomoa na nauana na savori-kodokodo
vaniana na Taovia tana kesanina dani tana
vitunina vula.

Ara Tuturiga na Logovisuana Tugu Na Vale Tabu

7 Maia Sirus na taovia tsapakae ni Persia
e taminogoa vanigira na tinoni ni Israel kara
voligira na gai na sida* i Lebanon. Me vaga
ia, migira na tinoni ara sauqolo agana na volig-
iniaqira igira ara dona na katsu vatu, ma na
mane kamoda, mara molokolu na mutsa, ma
na inu, ma na oela na olive, gana kara saugira
bâ i Tire mi Sidon na mani voliaqira na gai
na sida ni Lebanon, ma kara raqa votugira i
tasi tsau bâ i Jopa. 8 Bâ, migira ara tuturiga

* **3:7** 3:7 “na gai na sida” E kesa na vatana na gai kakai e dato tana vungavunga i Lebanon, mara gini aqo sosongo tana logovale rongona e tau dona na tola tsaku.

aqo tana rukanina vula tana ngalitupa i mu-
rina kalina igira ara visumai sui nogo tana
nauna i tana ara logo idanogoa na Vale Tabu
i Jerusalem i sau. Maia Serubabel, ma Josua,
migira sui goto gaqira verakolu tavosi, migira na
manetabu, ma na Levite, migira sui lakalaka na
mane ara visumaitugua i Jerusalem ara sangâ
tana aqo ia. Mara mologira na Levite, igira
sui ara tsaulinogoa rukapatu ngalitupaqira se
liusia, kara tagaovia na aqona na logovisuana
na Vale Tabu. 9 Maia Jesua na Levite kolugira
na dalena mane ma na kamana, ma Kadmiel
kolugira na dalena mane, igira tana duli konina
a Hodavia, ara aqopata na tagaoviana na aqona
na logovisuana na Vale Tabu. Migira na Levite
tana duli konina a Henadad ara sangagira goto.

10 Mi kalina ara tuturiga na moloana na
papakana na Vale Tabu, migira na manetabu
ara sagelia na poloqira sagesage katsi, mara tu
palatete tana sasaqira, mara tangolia na tavuli
tana limaqira, migira na Levite tana duli konina
a Asap ara tutû goto i tana kolua na tsetsê tana
limaqira. Mara tsonikaea na Taovia taoninogoa
na vovorona ara adidatoa tû tana taguna a David
na taovia tsapakae. 11 Ara linge na tsonikaeana
na Taovia mara gini gokovisu na tsaqina goko
vaga iani:

“Na Taovia e dou sosongo, ma nina galuve
vanigira na Israel e totu saviliu me vo oli.”

Migira sui ara linge mi gotu na lioqira mara
tsonikaea na Taovia, rongona e tuturiga nogo
na aqo na molo papakana na Vale Tabu. 12 Mi
laoqira ara totu danga na manetabu tuqatuqa,

ma na Levite, ma na taoviana na duli ara
morosinogoa na kesanina Vale Tabu, mi kalina
ara reia ara moloa na papakana na Vale Tabu
vaolu migira sui ara ngangai mara tangitangi.
Migira na tinoni tavosi sui ara totu goto i tana
ara gudato tana magemage. 13 Me tau goto
tangomana ke kesa ke rongomigadovia ka gaqira
levuga na gugû tana magemage ma na ngangai,
rongona na galaleleo vaga ara naua e loki me
tangi ao sosongo.

4

Visana Ara Utusia na Logovisuana Na Vale Tabu

1 Migira gaqira gala igira na tinoni ni Juda mi
Benjamin ara rongomia laka igira na Tsiu ara
visumaitugua tania na totu tsinogo ara tuturiga
nogo na logovisuana nina Vale Tabu na Taovia na
God ni Israel. 2 Bâ, migira ara tû mara ba reia
a Serubabel migira goto na ida tana duli mara
tsaria, “Kamu tamivanigami kami sangagamu
na logo visutuguana na Vale Tabu. Rongona
igami ami samasama vanigotoa na God igamu
amu samasama vania, mami savori-kodoputsa
vanigotoa aia, tuturiga tana tagu aia Esaradon
na taovia tsapakae tana Asiria e mologami kami
mai totu ieni.”
3 Maia Serubabel, ma Josua, migira na ida
tana duli ara tsarivanigira, “Igami ami tau kilia
igamu kamu mai sangagami na logo visutuguana
nina Vale Tabu na Taovia nimami God. Igami
segenimami nogo sauba kami logovisua, vaga

saikesa nogo a Sirus na taovia tsapakae ni Persia
e ketsaligini gami kami naua."
4 Mi tana, migira na tinoni ara totuvi idanogoa
na kao ia, ara tovoa laka kara totoposuligira na
tinoni ni Israel ma kara gini mololea na logoana
na Vale Tabu. 5 Mara tû, mara volidodogira
goto visana tinoni loki tana Persia rongona kara
gini sangagira na tukapusiana na aqo ia. Mara
nauvaganana baba moa ia tana tagu popono a
Sirus e taovia tsapakae, me tsau bâ kalina a
Darius e olia a Sirus me lia na taovia tsapakae
tuguna.

Ara Tovogotoa na Utusiana na Logovisuana na Verabau ni Jerusalem

6 Mi tana tuturigana nina aqotagao a Serkses,
ara tû igira gaqira gala na Israel ara totu tana
Juda mi Jerusalem, mara mare bâ vania a Serkses
kesa na leta na petsuru gaqira na Tsiu.
7 Mi muri bâ goto, kalina a Artaserkses e lia na
taovia tsapakae tana Persia, mi tugira a Bislam,
ma Mitredat, ma Tabeel, ma tu niqira alaala ara
mare bâ vania a Artaserkses kesa goto na leta
na petsuru. Ma na leta ia ara marea tana goko
Aram, ma kara olitalua tana goko ni Persia ti
kara tsokoa vania na taovia tsapakae.
8 Maia goto a Rehum, na taovia tagao butona
momoru, ma Simsai nina mane mamare, kaira
ara ka maregotoa kesa na leta vania a Artaserk-
ses tana rongona na vera ni Jerusalem. Miani
nogo e vaga na goko ara ka marea tana leta ia:
9 "Vanigo na taovia tsapakae ni Persia. Inau
a Rehum na taovia tagao butona momoru,

maia Simsai na mane mamare, migira ka
gamami sasanga, migira na manepede, mi-
gira goto na tinoni lokiloki tavosi, igami ami
talumai i Erek, mi Babilon, mi Susa tana kao ni
Elam, ami marea na leta iani vanigo. 10 Migira
goto na tinoni tavosi igira aia Asurbanipal na
taovia tsapakae susuliga tangisoa e adiligigira
tania na veraqira, mara ba totu i Samaria, me
visana goto tana nauna tana butona momoru
tana Kô Euprates Tabana i Tasi,* igira goto ara
tobasai kolugami tana mareana vanigo na leta
iani.
11 "Igoe a Artaserkses na taovia tsapakae,
igami nimu maneaqo ami totu tana Kô Eu-
prates Tabana i Tasi, ami ngaoa kami tsari-
vanigo kesa na omea.
12 "Igami ami ngaoa igoe taovia tsapakae
ko donaginia laka igira na Tsiu igira ara mai
ieni talu tana nimu butona momoru tavosi
igoe, ara totuvinogoa i Jerusalem mara ngaoa
kara logo visutugua na vera vanga tsutsuk-
ibo ia. Migira ara tuturiga nogo na paka
tuguana na baravatuna, me varangi nogo
kara suilavaginia. 13 Taovia Tsapakae igoe,
ti vaga kara logo visutugua na verabau ia,
ma kara suilavagini saikesalia na pakaana na
baravatuna, me sauba na tinoni girani kara
mololea na tsonitakesi vanigo, me sauba ke
tsuna lê na dangana nimu qolo. 14 Mi kalina

* **4:10** 4:10 "na butona momoru tana Kô Euprates Tabana i Tasi" Kalina na taovia tsapakae ni Persia e tagaovia na Juda, ma na Juda aia e kesa na turina moa na butona momoru loki tana Kô Euprates Tabana i Tasi ara tamanina igira na Persia.

ia, rongona igoe o dou sosongo vanigami, te
ami tau ngaoa kami reia ke laba na omea vaga
ia, bâ, maia nogoria na rongona ti igami ami
tsarivaganana iani vanigo, 15 laka ke dou bâ
ti ko ketsaligira visana nimu mane mamare
kara lavedoua i laona niqira mamare na mu-
muamu. Me ti ko nauvaganana ia, me sauba ko
tsodovulagia laka igira na tinoni tana verabau
ia, ara kaekae mara petsakoe sosongo me kakai
sosongo na tagaoviaqira, me laka tû nogo i
sau igira ara molorota vanigira sosongo na
taovia tsapakae migira na taovia tagao butona
momoru. Maia nogoria na rongona ti e gini
toroutsa popono na verabau ia. 16 Migami
ami pada laka ti vaga kara logo visutugua na
verabau ia, ma kara suilavaginia na papakana
na baravatuna, mi tana, migoe Taovia, sauba
ko tau nogo tangomana na tagaoviaqira na
tinoni tana butona momoru tana Kô Euprates
Tabana i Tasi."

17 Mi kalina na taovia tsapakae ni Persia e
tsokoa na leta ia maia e tuguvisuginia na goko
vaga iani:

"Vanitugamu a Rehum, na taovia tagao bu-
tona momoru, ma Simsai na mane mamare,
migamu sui ka niqira mane sasanga igamu
amu totu tana Samaria mi tana turina popono
na kao tana Kô Euprates Tabana i Tasi, au
tuguvisua tu nimui leta amu tu marenogoa
vaniau.

18 "Na leta i tugamu amu tu saumaia vaniau
ia, ara olia mara tsokonogoa vaniau inau.
19 Minau au ketsaligira nogo visana niqu mane

mamare kara lavedoua i laona niqira mamare
na mumuaqu, mara ba tsodovulagia laka e
mana nomoa laka e tû nogo i sau igira na
tinoni ni Jerusalem ara kaekae mara petsakoe
mangana na taovia tsapakae. E mana saikesa
laka igira na tinoni vanga tsutsukibo ara dan-
gali poponoa moa na vera ia. 20 I sau nogo
ara visana na taovia tsapakae susuliga ara
tagaovi kaputia na butona momoru popono
tana Kô Euprates Tabana i Tasi, mara adia
danga na vatana na qolo na takesi koniqira na
tinoni. 21 Me vaga ia, migamu nimui aqo kamu
ketsaligira na tinoni girani kara mololetalua
na logo visutuguana na verabau ia poi tsau
kalina inau kau tamivanigira tugua. 22 Ma
kamu nautsakua na omea iani, e tau dou kara
aqo babâ moa, me ke gini seko vaniau inau."

23 Mi kalina tsotsodo ara tsokoa na leta iani e talumai i konina a Artaserkses mi kaira a Rehum, ma Simsai, kolugira goto ka niqira mane sasanga, ara tû mara vano tsaku i Jerusalem, mara turuginigira na Tsiu kara mololea na logo visutuguana na verabau ia.

24 Me totupuka nogo na aqona na logovisuana na Vale Tabu poi tsau tana rukanina ngalitupa nina aqotagao a Darius na taovia tsapakae tana Persia.

5

Ara Tuturiga Tugua na Logoana Na Vale Tabu

1 Mi tana tagu goto ia mara ka ruka na propete, kaira nogo a Hagai ma Sekaria na dalena a Ido, ara ka tuturiga na gini goko tana asana na God

ni Israel vanigira na Tsiu ara totu tana Juda mi
Jerusalem. 2 Mi kalina kaira a Serubabel na
dalena a Sealtiel ma Josua na dalena a Jehosadak
ara ka rongomia ka niqira goko na propete kaira,
mara ka tuturiga saviliu na logovisuana na Vale
Tabu i Jerusalem, mi kaira goto na propete ara
ka sangakaira.

3 Mi tana tagu nogo ia maia Tatenai, na taovia
tagao butona momoru tana Kô Euprates Tabana i
Tasi, ma Setar Bosenai, migira sui ka niqira mane
sasanga ara mai i Jerusalem mara veisuagira
na tinoni: "?Laka asei nomoa e moloketsana
vanigamu na logoana ma na sauvangana na Vale
Tabu iani?" 4 Mara veisuagira goto na soaqira
igira sui na mane ara sanga na logovisuana na
Vale Tabu. 5 Maia God e mataligira igira gaqira
ida na Tsiu, me naua migira na tinoni lokiloki ni
Persia ara pedea laka kara tau goto naua sa omea
vanigira poi tsau kalina kara mamare vania a
Darius, ma kara rongomia na omea gua aia ke
marevisua vanigira. 6 Iani nogo e vaga na omea
ara tatamanga vania niqira taovia tsapakae:

7 "Vanigo igoe a Darius gamami taovia
tsapakae. Igami ami amesia ke dou vanigo na
omea sui.

8 "Taovia igami ami padâ laka e dou ti vaga
igoe ko donaginia laka igami ami vano tana
butona momoru tana Juda, mami ba tsodono-
goa laka ara aqo nogo tana logovisuana nina
Vale Tabu na God loki tsapakae, mara logoginia
na vatu loki, mara tibaginigira na gai tana
ponopono. Mara aqo parovata sosongo me gini
vavano tatavata dou sosongo babâ moa.

9 “Mi tana migami ami veisuagira gaqira ida
na toga laka asei nomoa e tamivanigira kara
logovisua ma kara sauvangana na Vale Tabu.
10 Mami veisuagira goto na soaqira rongona
kami gini tangomana na tsarivulagiana vanigo
laka asei igira ara tagao tana aqo iani.

11 “Migira ara gokovisu mara tsaria, ‘Igami
nina maneaqo nogo na God ni baragata mi
barangengo, mami logo visutugua na Vale
Tabu aia kesa na taovia tsapakae susuliga ni
Israel e logonogoa me sauvangana tana idana
e putsi nogo danga na ngalitupa. 12 Ma na
rongona igira na mumuamami igami ara tsaia
me gini kore na God ni Baragata, te aia e tû me
tamivania a Nebukadnesar na taovia tsapakae
ni Babilonia, aia na puku taovia ni Kaldea,
ke tuliusigira. Maia Nebukadnesar e bâ me
toroutsania na Vale Tabu me aditsekavanogira
na tinoni i Babilonia. 13 Mi tana kesanina ngal-
itupa nina aqotagao a Sirus na taovia tsapakae
ni Babilonia, maia Sirus e moloketsana na
logovisuana tugua na Vale Tabu. 14 Maia e tû
me sauvisugira sui na vangana na Vale Tabu
ara aqosiginia na qolumila ma na siliva, igira
aia a Nebukadnesar e lauligigira tania na Vale
Tabu i Jerusalem me ba mologira i laona na
valetabu i Babilon. Maia Sirus e mologira
na vangana sui na Vale Tabu girani i limana
kesa na mane a Sesbasar na soana, na mane
aia e vilinogoa ke taovia tagao tana butona
momoru tana Juda. 15 Ma na taovia tsapakae
e tsarivania ke bâ me ke logo visutugua na
Vale Tabu tana sasana i tana ara logonogoa

i sau, me ke molovisugira na vangana sui i
laona. 16 Bâ, maia Sesbasar e mai me moloa
na papakana; me tuturiga nogo tana tagu ia
ma na aqo na logovisuana na Vale Tabu ia e
vavano babâ moa tsau mai kalina ia, me tau
moa vati sui.'
17 "Mi kalina ia, ti vaga ke dou vanigo igoe
Taovia, mo ko mologira ke visana nimu mane
mamare kara bâ lalavedoua i laona niqira
mamare na taovia tsapakae i Babilon, ma kara
tsodovulagiginia ti e mana se tagara laka a
Sirus e moloketsana na logo visutuguana na
Vale Tabu i Jerusalem. Mi muri ti igoe ko ma-
mare visumai vanigami, mo ko tsarivulagia na
gua nimu papada tana rongona na logovisuana
na Vale Tabu se tagara."

6

Ara Tsodovulagia Nina Mamare a Sirus

1 Bâ, maia Darius na taovia tsapakae e
moloketsana vanigira visana nina mane mamare
kara ba lalavedoua i laona niqira mamare na
taovia tsapakae igira ara mololakagira i Babilon.
2 Migira ara ba tsodovulagia kesa na papi e totu
tana verabau ni Ekbatana tana butona momoru
ni Media, miani nogo e vaga na omea ara marea
tana papi ia:
3 "Tana kesanina ngalitupa nina aqo tagao
a Sirus na taovia tsapakae, a Sirus e moloket-
sana laka kara logo visutugua na Vale Tabu i
Jerusalem, vaga nogo na nauna agana na mani
savori kodoputsa ma na savori-kodokodo. Ma
na Vale Tabu nina aqo ke sangava sangavulu

tolu tabailima na datona, me ke sangava
sangavulu tolu tabailima na damana. 4 Migira
na ponopono kara aqosi vaganana iani: ke
kesa na tapana gai i kelana pipi tolu na
palatete na vatu, me ke baba saviliu poi ke
sui. Migira nogo ara aqo tana nina valebisi
na taovia tsapakae niqira aqo kara voligira
na vangana sui agana na logovisuana na Vale
Tabu ia, ma kara voligira goto na maneaqo.
5 Migira sui goto na vangana na Vale Tabu
ara aqosiginia na qolumila ma na siliva, igira
aia a Nebukadnesar e lauligigira tania na Vale
Tabu i Jerusalem me adivanogira i Babilon,
niqira aqo kara ba molovisugira tana sasaqira
manana i laona na Vale Tabu i Jerusalem."

A Darius e Moloketsana Kara Aqo Babâ

6 Mi kalina a Darius e tsokosuia na mamare
tana papi e marea a Sirus i sau, maia e mamare
bâ vanigira tugua me tsaria:

"Vanikagamu a Tatenai, na taovia tagao
butona momoru tana Kô Euprates Tabana i
Tasi, ma Setar Bosenai, migira ka nimui mane
sasanga tana Kô Euprates Tabana i Tasi.

"Inau au tsarivanigamu kamu totuligi tania
na Vale Tabu ia, 7 ma kamu laka goto na
utusiana na aqona. Kamu molovania na taovia
tagao butona momoru ni Juda migira gaqira
tinoni lokiloki igira na Tsiu kara logotugua
nina Vale Tabu God tana sasana ni sau. 8 Mi
kalina ia inau au ketsaligamu goto igamu
kamu sangagira tana logo visutuguana. Ma na
matena pipi sui na omea ara gini aqo, ma na

vovoliqira goto na maneaqo, kamu adia tana
na qolo na takesi aia na taovia tsapakae e adia
i koniqira na tinoni ara totu tana Kô Euprates
Tabana i Tasi, ma kamu sautsakua vanigira,
rongona ke gini tau tubulagi na aqo. 9 Me
pipi dani ke laka goto tagara, igamu nimui aqo
kamu sauvanigira na manetabu i Jerusalem na
omea gua moa kara tsarivanigamu laka ara
kilia: vaga na buluka mane vaolu, na sipi,
ma na dalena sipi gana na savori-kodokodo
vania na God ni Baragata, ma na uiti, na
solo, na uaeni, ma na oela na olive. 10 Kamu
nauvaganana ia rongona kara gini tangomana
na savoriana na kodoputsa vaga e ulagana na
God ni Baragata, ma kara nongia niqira God ke
tabuau inau migira goto na dalequ. 11 Minau
au moloketsana goto laka ti vaga asei ke tau
muria na ketsa iani, kara raqatsunâ kesa na
gogo gai tana valena, ma kara katsuvavangâ
kesa isuisuna, mi muri ma kara baoginia na
konina. Ma na valena kara nauginia na tsupu
na kutso. 12 Ma na God aia e vilinogoa
i Jerusalem ke lia na nauna i tana kara
samasama vania, ke tsogori pukalia sa taovia
tsapakae se sa puku tavosi ti vaga aia ke peâ
na ketsa iani, me ke tovoa na toroutsaniana
na Vale Tabu e totu i Jerusalem. Inau nogo a
Darius au moloa na ketsa iani. Ma nimui aqo
manana nomoa igamu kamu muridoua.”

Ara Baloa na Vale Tabu

13 Mi kalina kaira a Tatenai na taovia tagao
butona na momoru, ma Setar Bosenai, migira

goto ka niqira mane sasanga ara tsokoa na leta
iani, mara tû mara nautaoni saikesalia na omea
vaga nogo na taovia tsapakae e ketsaliginigira.
14 Migira gaqira ida na Tsiu ara madodo dou
tana ka niqira rarai kaira a Hagai ma Sekaria
na propete, me gini vano tsaku dou na aqona na
logovisuana na Vale Tabu. Migira ara aqo babâ
moa poi tsau ara suilavaginia na logovisuana na
Vale Tabu vaga e ketsaliginigira nogo na God ni
Israel, mi tugira goto a Sirus, ma Darius, ma
Artaserkses tugira nogo na taovia tsapakae tana
Persia. 15 Ara suilavaginia na aqona popono na
Vale Tabu ia tana tolunina dani tana vula Adar
i laona na ononina ngalitupa nina aqotagao a
Darius na taovia tsapakae. 16 Mi tana, migira na
toga ni Israel, na manetabu, ma na Levite, migira
sui goto ara visumai tania na totu tsinogo, ara
gini mage loki na baloana na Vale Tabu. 17 Mi
kalina ara tû na baloana na Vale Tabu mara
savorigira e kesa sangatu na buluka mane, me
ruka sangatu na sipi, me vati sangatu na dalena
sipi vaga na savori-kodoputsa, me sangavulu
ruka na naniqoti gana na sausau matena na sasi,
kesa vania pipi na puku tana Israel. 18 Mara
vota aqo vanigira na manetabu ma na Levite i
laona na Vale Tabu i Jerusalem, taoninogoa na
vovorona ara maregira tana nina papi a Moses.

Na Dani Tabu na Paseka

19 Migira na tinoni ara visutugua tania na totu
tsinogo ara lokisia na Dani Tabu na Paseka tana
sangavulu vatinina dani i laona na kesanina vula
tana ngalitupa i muri. 20 Igira sui na manetabu

ma na Levite ara suisui segeniqira mara totu-
male taonia na vovorona na lotu. Migira na
Levite ara matesigira na omea tuavati gana na
mani kodoputsa tana Dani na Paseka na tuguqira
igira sui na tinoni ara visumai nogo, ma na
manetabu, migira segeniqira goto. 21 Mara sanga
goto na ganiana na savori igira sui na tinoni ni
Israel ara visumai nogo tania na totu tsinogo,
migira sui goto ara mololenogoa niqira sasaga
ponotoba na tinoni ni veratavosi ara totuvinogoa
na kao ia, mara mai na samasama vaniana na
Taovia God ni Israel. 22 Mi laona e vitu na dani
popono migira ara gini magemage na lokisiana
na Dani Tabu na Bredi Tagara Isti Konina. Ara
gini mage loki sosongo rongona na Taovia e
naua ma na taovia tsapakae ni Asiria e tobadou
vanigira, me sangagira tana niqira aqo na logo
visutuguana nina Vale Tabu aia na God ni Israel.

7

A Esra e Ba Laba i Jerusalem

1 Me putsi nogo danga na ngalitupa i muri, tana
tagu kalina aia Artaserkses e taovia tsapakae i
Persia, e totu goto kesa na mane a Esra na soana.
Maia e tsokovisugira na mumuana me ba tsau i
konina a Aaron na Mane Tabu Loki. Me vaga
iani:
A Esra na dalena a Seraia,
ma Seraia na dalena a Asaria,
ma Asaria na dalena a Hilkia,
2 ma Hilkia na dalena a Salum,
ma Salum na dalena a Sadok,
ma Sadok na dalena a Ahitub,

3 ma Ahitub na dalena a Amaria,
ma Amaria na dalena a Asaria,
ma Asaria na dalena a Meraiot,
4 ma Meraiot na dalena a Seraia,
ma Seraia na dalena a Usi,
ma Usi na dalena a Buki,
5 ma Buki na dalena a Abisua,
ma Abisua na dalena Pinehas,
ma Pinehas na dalena a Eleasar,
ma Eleasar na dalena a Aaron.
6-7 Aia Esra e kesa na mane e sasani loki me
sasaga sosongo tana rongona na Ketsa aia na
Taovia na God ni Israel e saunogoa vania a
Moses. Maia na taovia tsapakae e sauvania a
Esra pipi na omea sui aia e nongia i konina,
rongona na Taovia nina God e totu i konina.
Mi tana vitunina ngalitupa nina aqotagao a
Artaserkses, ma Esra e mololea i Babilonia me
vano i Jerusalem, kolua kesa na alaala popono na
Israel, kolugira goto na manetabu, ma na Levite,
ma na mane ara taia na itai tatangi i laona na
Vale Tabu, ma na mane matali valetabu ma na
maneaqo. 8-9 Igira ara mololea i Babilonia tana
kesanina dani i laona na kesanina vula. Ma
God e sangagira mara ba tsau i Jerusalem tana
kesanina dani i laona na tsegenina vula. 10 Maia
Esra e saua na maurina popono gana ke gini
sasanidoua nina Ketsa na Taovia me ke mauri
muria, me ke sasaniginigira na tinoni tana Israel
na muriana pipi sui nina ketsa ma nina vali na
Taovia.

A Artaserkses e Mamare Vania a Esra

11 Ma Artaserkses e marea na leta iani vania a
Esra, aia na manetabu ma na mane sasani loki,

me dona dou sosongo tana rongona na vali ma
na ketsa aia na Taovia e saunogoa vanigira na
Israel:

12 “Inau a Artaserkses na taovia tsapakae, au
mare bâ vanigo a Esra na manetabu, ma na
mane sasani loki tana rongona nina Ketsa na
God ni Baragata.

13 “Kalina ia inau au moloketsana laka
igira sui na tinoni ni Israel, migira goto na
manetabu ma na Levite, igira ara totu i laoqira
na vera sui inau au tamanina, ti vaga kara
ngaoa na visutugua i Jerusalem, me dou kara
tamivanigira kara dulikolugo igoe. 14 Inau,
kolutugira vitu niqu mane sasanga, au molo-
vanogo igoe ko ba mo ko lavedoua i laoqira
na tinoni sui ara totu i Jerusalem mi tana Juda
popono, ti vaga igira ara muridoua nina Ketsa
nimu God, vaga ara marea tana papi e totu i
konimu igoe. 15 Migoe sauba ko adigotoa na
sausau na qolumila ma na siliva inau migira
niqu mane sasanga ami kilia kami sauvania
na God ni Israel, aia nina Vale Tabu e totu i
Jerusalem. 16 Mo ko adigira gotoa pipi sui na
sausau na siliva ma na qolumila igoe o adia i
koniqira na tinoni i laona na butona momoru
popono ni Babilon, migira goto na sausau
igira na tinoni ni Israel ma niqira manetabu
ara saugira gana nina Vale Tabu niqira God i
Jerusalem.

17 “Migoe nimu aqo ko gini aqo sasaga na
qolo girani mo ko voligira na buluka mane, ma
na sipi mane, ma na dalena sipi, ma na uiti,
ma na uaeni, mo ko savorigira tana belatabu

tana Vale Tabu i Jerusalem. 18 Me ti vaga ke
kauvisu na turina na siliva ma na qolumila,
me dou moa ti igoe migira gamu verakolu
kamu voliginia na omea gua moa amu padâ,
taonia nina kili nimui God. 19 Ma nimu aqo ko
sauvania God i Jerusalem igira sui na vangana
na Vale Tabu ara saunogoa vanigo gana na gini
aqo tana Vale Tabu. 20 Ma na omea sui gua
moa goto o kilia gana na Vale Tabu, tangomana
moa ko ba adia tana nina valebisi na taovia
tsapakae.

21 “Mi kalina ia inau au moloketsana vani-
gira sui na mane ara aqo tana valebisi tana
butona momoru tana Kô Euprates Tabana i
Tasi: Nimui aqo kamu sautsakua vania a Esra,
aia na manetabu ma na tinoni sasani loki tana
rongona nina Ketsa na God ni Baragata, pipi
sui na omea aia ke nongia i konimui, 22 tsau
bâ tana 3,400 kilo na siliva, me 10,000 kilo na
uiti, me 2,000 lita na uaeni, me 2,000 lita na
oela na olive, ma na dangana na solo vaga e
tugua. 23 Ma nimui aqo kamu parovata dou
manana ma kamu sauvania a Esra pipi sui na
omea aia na God ni Baragata e nongia gana
nina Vale Tabu. E tau dou kamu gini matapuku
tana omea girani, ma God ke gini kore vaniau
inau me vanigira goto na dalequ kara tagao
i muriqu. 24 Igamu, inau au tongo kakai
vanigamu kamu nongia sa qolona na takesi
i koniqira na manetabu, migira na Levite,
migira ara taia na itai tatangi, migira na mane
matali, ma na maneaqo, masei moa goto ke
aqo i laona na Vale Tabu iani.

25 “Migoe a Esra, ko gini aqo na sasaga loki
aia nimu God e saunogoa vanigo, mo ko viligira
ke visana na tinoni tataovia ma na manepede
kara tagaovigira na tinoni sui ara totu tana
Kô Euprates Tabana i Tasi, igira ara mauri
muria nina ketsa nimu God. Ma nimu aqo ko
sasaniginigira igira ara tau vati donaginia na
Ketsa iani. 26 Masei moa ti ke peâ nina ketsa
nimu God, se na vali inau a Artaserkses na
taovia tsapakae au mologira, na tinoni vaga ia,
nimu aqo nogo ko kedetsakua: ko matesia, se
ko tsonitsekâ, se ko adiligitania pipi sui nina
omea tatamani sui, se ko tsoni bâ tana vale
sosori.”

A Esra e Tsonikaea God

27 Ma Esra e tsaria, “!Tsonikaea na Taovia
niqira God na mumuada! Aia nogo e naua ma na
taovia tsapakae e gini tamidou na padalokisiana
vaga ia nina Vale Tabu na Taovia i Jerusalem.
28 Ma God e sanga sosongoliau, me naua, me gini
tobadou vaniau aia na taovia tsapakae, migira
nina mane sasanga, migira sui goto nina tinoni
lokiloki susuliga; maia na Taovia niqu God e
susuligasiau, mau gini tangomana na soasaiaqira
na ida tana duli tana Israel, ma na dangana
vidaqira ara tami kara dulikoluau na visutugua
i Jerusalem.”

8

Igira Ara Visumai Tania na Totu Tsinogo

1 Iani nogo na soaqira na ida tana duli i
koniqira igira ara totu tsinogo i Babilonia, mara

visutugua i Jerusalem kolua a Esra, kalina a Artaserkses e taovia tsapakae:

2-14 A Gersom tana duli konina a Pinehas
ma Daniel tana duli konina a Itamar
ma Hatus na dalena a Sekania, tana duli konina a David
ma Sekaria tana duli konina a Paros, kolugira ara 150 mane tana nina duli igira e totu na mamarena na mumuaqira
ma Eliehoenai na dalena a Serahia, tana duli konina a Pahat Moab kolugira ara 200 mane
ma Sekania na dalena a Jahasiel, tana duli konina a Satu, kolugira ara 300 mane
ma Ebed na dalena a Jonatan, tana duli konina a Adin, kolugira ara 50 mane
ma Jesaia na dalena a Atalia, tana duli konina a Elam, kolugira ara 70 mane
ma Sebadia na dalena a Mikael, tana duli konina a Sepatia, kolugira ara 80 mane
ma Obadia na dalena a Jehiel, tana duli konina a Joab, kolugira ara 218 mane
ma Selomit na dalena a Josipia, tana duli konina a Bani, kolugira ara 160 mane
ma Sekaria na dalena a Bebai, tana duli konina a Bebai, kolugira ara 28 mane
ma Johanan na dalena a Hakatan, tana duli konina a Asgad, kolugira ara 110 mane
mi tugira a Elipelet, ma Jeuel ma Semaia, tana duli konina a Adonikam, kolugira ara 60 mane. migira ara visumai kesa tana tagu i muri bâ
mi kaira a Utai ma Sakur, tana duli konina a Bigvai, kolugira ara 70 mane.

A Esra e Lavegira na Levite Gana na Aqo tana Vale Tabu

15 Minau au soasaigira na alaala popono
ligisana na kô e liu bâ tana vera ni Ahava, mi
tana ami ba tototu i laona e tolu na dani. Mi
tana mau reivulagia laka ara totu rago visana
na manetabu i laona na alaala, me tagara sa
Levite. 16 Mau tû mau mologoko bâ vanigira
siu na ida kara maitsau i koniqu: igira nogo a
Elieser, ma Ariel, ma Semaia, ma Elnatan, ma
Jarib, me kesa goto na Elnatan, ma Natan, ma
Sekaria, ma Mesulam, mara ka ruka na tarai,
kaira a Joiarib me kesa segeni goto na Elnatan.
17 Minau au molovanogira i konina a Ido, aia e
ida tana saikolu i Kasipia, gana kara ba nongia
aia ma gana sasanga igira na maneaqo tana Vale
Tabu, kara molomai vanigami visana na mane
kara aqo vania God i laona na Vale Tabu. 18 Ma
God e sanga sosongoliau inau, me naua migira
ara molomaia vanigami kesa na Levite tana duli
konina a Mali, a Serebia na asana, aia e kesa na
mane e sasaga sosongo tana aqo, kolugira ara
sangavulu alu na dalena mane ma na kulana.
19 Mara molomai kaira goto a Hasabia ma Jesaia
tana duli konina a Merari, kolugira ara rukapatu
ka kamaqira. 20 Mara molomaigira goto ara 220
na maneaqo tana Vale Tabu, igira na mumuaqira
aia David na taovia tsapakae kolugira nina mane
sasanga ara viligira nogo i sau kara sangagira
na Levite tana niqira aqo. Mara maretsunâ na
soaqira sui.

A Esra Migira na Tinoni Ara Tsonivitaoqira Segeni Mara Nonginongi

21 Mi tana, i liligina na Kô Ahava, inau au goko
vanigira na tinoni mau tsaria, “E dou ti igita ka
tsonivitoada segeni, ma ka molotsunali segenida
i matana God, ma ka nongia ke idagana sautu
vanigita, me ke vangataogita kolugira goto na
daleda migira sui nida omea tatamani.” 22 Au
gini tsarivaganana ia rongona au vangamâ na
nongiana na taovia tsapakae ke moloa kesa na
alaala na mane vaumate sage tana ose kara
dulikolugami, ma kara vangataogami tanigira na
gala tana tagu kalina kami vano i sautu, rongona
inau au tsarinogoa vania na taovia tsapakae
laka nimami God igami e galuvegira igira ara
norua, me reisavia me kedea asei moa ke piloligi
tania aia. 23 Bâ, mami tû, mami tsonivitoamami
segeni, mami nongia God ke vangataogami, maia
e rongomia nimami nonginongi.

Na Vangalaka Ara Sauvania na Vale Tabu

24 Mi laoqira gaqira ida na manetabu inau au
vilikaira a Serebia ma Hasabia, kolutugira ara
tu sangavulu goto na vidaqira. 25 Mi muri, mau
tovogira na siliva ma na qolumila tana omea na
tovo mamava, kolugira goto na vangana na Vale
Tabu igira aia na taovia tsapakae, migira nina
mane na sauparovata, ma nina mane lokiloki,
migira goto na tinoni ni Israel ara saunogoa gana
na gini aqo tana Vale Tabu, mau mologira sui
i limaqira na manetabu tugirani. 26-27 Migirani
nogo na omea inau au sauvanitugira:

ara 25 na tani na siliva
me 100 na bilo ma na popo siliva, me 70 kilo na
mamavaqira

me 3,400 kilo na qolumila
me 20 na popo qolumila, me 8.4 kilo na mamavaqira
me ruka na popo tapalamila laka, ma ka mateqira kaira e atsa kolua na mateqira na popo qolumila.

28 Minau au tsarivanigira, “Igamu, inau au balogamu nogo vania na Taovia aia niqira God na mumuamui, mau balovanigotoa na omea sui girani ara aqosiginia na siliva ma na qolumila igira na tinoni ara sauvania muria niqira padangao segeni. 29 Kamu reitutugudougira na omea girani poi kamu ba tsau tana Vale Tabu. Mi tana, i laona na vokiqira nogo na manetabu, kamu ba tovogotoa na mamavaqira, ma kamu mologira tana limaqira igira gaqira ida na manetabu ma na Levite, migira goto gaqira ida na toga ni Israel ara totu i Jerusalem.” 30 Bâ, migira na manetabu ma na Levite ara adidougira na siliva ma na qolumila, ma na vangana na Vale Tabu, gana kara adivanogira tana Vale Tabu i Jerusalem.

Ara Visutugua i Jerusalem

31 Mi tana sangavulu rukanina dani i laona na kesanina vula ami tû mami mololea na Kô Ahava na vano i Jerusalem. Maia nimami God e dulikolugami, me isutugumami tanigira gamami gala migira sui goto ara dona na labanovoti tinoni i sautu. 32 Mi kalina ami ba tsau nogo i Jerusalem, mami mango talu i laona e tolu na dani. 33 Mi tana vatinina dani, migami ami ba sage tana Vale Tabu, mami tovogira tugua tana omea na tovo mamava na siliva ma na qolumila,

ma na vangana na Vale Tabu, mi muri mami
mologira i limana a Meremot na manetabu aia
na dalena a Uria. Mi tugira a Eleasar na dalena
a Pinehas, me ruka na Levite, kaira a Josabad na
dalena a Jesua, ma Noadia na dalena a Binui ara
tu totu kolugotoa i tana. 34 Mara tsokogira pipi
sui lakalaka na omea gira, mara tovogotoa na
mamavaqira tana omea na tovo mamava, mara
maretsunagira sui popono tana tagu nogo ia.
35 Migira sui lakalaka na tinoni ara visumai
tania na totu tsinogo tana Babilonia ara adimai-
gira niqira omea tuavati gana kara gini kodop-
utsa vania na God ni Israel. Migira ara savoria
ara 12 na buluka mane, papadana ara 12 na puku
tana Israel, me 96 na sipi mane, me 77 na dalena
sipi; mara savorigotoa ara 12 na naniqoti gana
na suisui matena niqira sasi. Migira na omea
tuavati sui girani ara gini kodoputsa vania na
Taovia. 36 Mara adigotoa nina leta na taovia
tsapakae e saua vanigira, mara ba saua vania na
taovia tagao butona momoru tana Kô Euprates
Tabana i Tasi migira nina mane sasanga. Migira
ara tsokoa na leta ia, mara sangadougira na
tinoni na aragovisuana na Vale Tabu.

9

A Esra e Rongomia Laka Ara Visana Ara Taugagira na Daki Tau na Tsiu

1 Mi murina kalina ara nausuinogoa na omea
girani, mara visana gaqira ida na tinoni ni
Israel ara mai i koniqu inau, mara tatamanga
vaniau laka igira na tinoni, ma na manetabu,

ma na Levite, ara tau totu tabaligi tanigira na
tinoni tavosi ara totu varangisigira, mara muria
moa niqira lavu seko igira na tinoni ponotoba
tana Amon, ma na Moab, ma na Ejipt, ma na
Kanaan, ma na Het, ma na Peres, ma na Jebus,
ma na Amor. Mara naua kesa moa atsa na
omea marasibiga vaga ara naua igira na tinoni
girani. 2 Igira na mane na Tsiu ara taugagira
na daki ponotoba, mi tana nauvaganana ia mara
naqugasiginia na saikolu popono nina tinoni
tabu God. Migira nogoria na ida ma na tinoni
lokiloki ara idagana vanigira nogo na tinoni tana
nauvaganana ia. 3 Mi kalina inau au rongomia
na omea vaga iani, mau gini beke, mau padasavi
loki sosongo, mau tû mau ratsia na poloqu, mau
vutia na ivuqu ma na ngolaqu, mau totu puka
i lao tana melu. 4 Mau totu moa tana, mau
tangitangi poi e tsau na tagu na savori-kodoputsa
tana ngulavi. Migira na tinoni ara dona sui nogo
laka na Taovia e dona ke kore vanigira igira ara
sasi, ti ara matagu loki mara saimai i tana au
tototu inau.

5 Mi kalina e tsau nogo na taguna na savori-
kodoputsa tana ngulavi, minau au tû tania na
nauna i tana au totu mau tangitangi, ma na
poloqu tataratsi ia e totu moa i koniqu. Mau
tsunatuturu tana nonginongi, mau saukaea na
limaqu vania na Taovia niqu God. 6 Mau tsaria,
“Kiki niqu God, inau au vangama loki sosongo
na morodato bâ i matamu. Nimami sasi ara
tsupudato mara liusia na lovamami, mara dato
suâ na baragata. 7 Me tuturiga tana taguqira
na mumuamami i sau me tsau mai nogo i dani

eni, igami nimu tinoni ami sasi loki sosongo
i matamu. Mi tana rongona nogo nimami
sasi, ti igami, kolugira nimami taovia tsapakae,
migira nimami manetabu, ami puka nogo tana
limaqira na taovia tsapakae ponotoba, mara
labumatesigami, mara laugira nimami omea,
mara aditsekagami. Ara paluvangamamami
sosongo, me babâ vaga ia tsau mai nogo i dani
eni. 8 Mi kalina ia, kesa tana tagu tetelo moa,
migoe Taovia nimami God, o tobalaka sosongo
vanigami, mo tamivanigira visana vidamami
kami putsi tania na totu tseka, mami mai totu
raviravi dou i Jerusalem nimu vera tabu. Eo, igoe
o nusiligigami tania na totu tseka, mo vaolusia na
maurimami. 9 Igami ami totu tseka rago, migoe o
tau moa mologami kami totu tseka kalavata. Igoe
nogo o naua, te igira na taovia tsapakae ni Persia
ara tobadou vanigami, mara tamivanigami na
visumai ma na logo visutuguana nimu Vale
Tabu aia e toroutsa saikesa nogo, ma kami totu
raviravi dou ieni tana Juda mi Jerusalem.

10 “?Kiki niqu God, ma nagua sagata nomoa
tangomana kami tsarivanigo kalina ia? Igami
ami peagira tugua na ketsa 11 igoe o sauvanigami
nogo tana mangaqira igira na propete nimu
maneaqo. Migira ara parovatavigami idanogoa
laka na kao i tana sauba kami totuvia e tau
saikesa na kao male i matamu igoe, rongona igira
na tinoni ara totu i laona ara dangaliginia moa
na sasaga marasibiga tû kesa tabana me tsau
bâ kesa tabana. 12 Migira ara tongo vanigami
saikesa na tauga lalo koluaqira na tinoni girani,
se na sangaaqira ke gini dou na mauriqira, ti

vaga kami ngaoa na gini mage na totuviana na
kao ia, ma kami tangolidatoa sailagi vanigira na
kukuamami. 13 Me atsa moa ti igoe o kedegami
tana rongona nimami sasi ma na omea ami
nausekolia, migami ami donagininogoa laka igoe
nimami God o tau kedegami atsalina na lokina
nimami sasi, mo tamivanigami moa na mauri
taniana na totu tseka. 14 ?Me ti ke vaga ia, me
ke koegua ti igami kami peagira tugua nimu vali
ma kami ba tauga lalo kolugira na tinoni vanga
tsutsukibo girani? Me ti vaga kami nauvaganana
ia, me sauba ko kore loki sosongo vanigami,
mo ko matesiligigami saikesa, me ke tau goto
totuvisu ke kesa. 15 Taovia God ni Israel, igoe
o goto laka, mo tami nomoa kami mauri. Igami
ami katevulagi vanigo laka ami sasi manana; me
tau saikesa ulagamami na mai totu i matamu."

10

Na Vorogoko Gana na Suilavaginiana na Tauga Lalo

1 Mi kalina a Esra e tsuporu tsuna vaga ia tana
nonginongi i matana na Vale Tabu, me ngangai
loki me koevulagigira na sasi girani, me kesa na
alaala loki na Israel, na mane, ma na daki, ma
na baka, ara mai tu polipolia mara ngangai loki
sosongo. 2 Mi tana ma Sekania na dalena a Jehiel,
tana duli konina a Elam e tû, me tsarivania a
Esra, "Eo, e mana saikesa laka igami ami pea
mangana God kalina ami tauga lalo kolugira na
daki ponotoba, me atsa moa e vaga ia, me tau
utu ke douvisutugua na Israel. 3 Mi kalina ia, ma

nimami aqo kami naua kesa na veke tabu ma
kami vatsa vania God laka sauba kami railigigira
na daki ponotoba gira kolugira na daleqira. Me
sauba nomoa kami naua na omea igoe migira sui
ara padalokisia nina ketsa God ara tsarivanigami
kami naua. Igami sauba kami naumananâ na
omea sui e ketsaliginigami nina Ketsa God. 4 Ma
nimu aqo nogo igoe a Esra na gotosiana na omea
iani. Migami sauba kami tobasai kolugo. Bâ, mo
ko tu tsaku moa mo ko manalia."

5 Maia Esra e tû me raigira na ida i laoqira
na manetabu ma na Levite, migira sui na Israel,
kara vatsa vania God na nauana na omea vaga
e pedenogoa a Sekania. 6 Mi muri, maia Esra
e tû tania i matana na Vale Tabu, me ba sage i
laona nina voki a Jekohanan na dalena a Eliasib,
mi tana e totu me tangitangi tana bongi popono
matena niqira sasi igira ara visu tania na totu
tsinogo. Maia e tau goto gania se ke inuvia sa
omea.

7 Maia e mologoko bâ tana Jerusalem, mi tana
Juda popono me tsaria laka igira sui na tinoni
ara visumai nogo tania na totu tsinogo, niqira
aqo kara saimai sui i Jerusalem, 8 tana niqira
ketsa nogo igira gaqira ida na toga. Me ti vaga ke
kesa ke tau laba i laona e tolu na dani, me sauba
kara adiligi tania pipi sui nina omea tatamani,
ma kara tsialigia tania niqira saikolu nina tinoni
God. 9 Mi tana tolunina dani aia na rukapatunina
dani i laona na siunina vula, igira sui na mane
ara totu tana butona kao ni Juda mi Benjamin
ara saimai tana pakokana na Vale Tabu. Mara
gariri sui tana matagu na rongomiana nina goko

a Esra, ma na rongona goto e tumu loki sosongo
na usa tana dani ia.
10 Ma Esra na manetabu e tû i mataqira me
tsarivanigira. “Eo, igamu amu tau nogo muria
nina vali God mamu tauga lalo kolugira na daki
ni veratavosi, mamu pabo babâ na sasi i laona na
Israel. 11 Bâ, mi kalina ia, kamu koevulagigira
nimui sasi vania na Taovia aia niqira God na
mumuamui, ma kamu naua moa na omea ke dou
i matana aia. Kamu totu tabaligi saikesa tanigira
na tinoni ni veratavosi ara mauri i laona nida
kao, ma kamu tsonilegira na taumui na daki ni
veratavosi.”
12 Migira na tinoni ara gugû mara tsaria,
“Igami sauba nomoa kami naua na omea gua
moa igoe o tsaria. 13 Me utu moa kami tango-
mana na suilavaginiana na omea iani i laona
ke kesa se ke ruka na dani rongona igami ami
danga sosongo ami sangasage i laona na sasi
ia. Me tumu loki sosongo vaga ia na usa me
utu vanigami kami tutû moa i tano. 14 Ko
tamivanigira moa nimami tinoni lokiloki kara
totuvisu i Jerusalem na tugumami igami, ma
kara pede gokona na omea iani. Migira sui
ara tauga lalo kolugira na daki ni veratavosi
kara mai tana tagu kara titia kolugira na ida ma
na manepede ni veraqira, gana kara gotolia na
sasi ia. Me ti kami nauvaganana ia, me sauba
ke puka na korena God tana rongona nimami
sasaga tabaru vaga ia.” 15 Migira sui lakalaka ara
tabea na papada iani, mi kaira moa a Jonatan na
dalena a Asahel ma Jaseia na dalena a Tikvah
ara ka tau tabea, mi kaira a Sabetai na Levite,

ma Mesulam ara ka tobasai kolukaira.
16 Mi kalina igira na tinoni ara visutaninogoa
na totu tsinogo ara tabea na papada iani, bâ, me
tû a Esra na manetabu me viligira visana mane
i laoqira na ida pipi tana duli, me maretsunâ
na soaqira. Mi tana kesanina dani i laona na
sangavulunina vula ara tuturiga na lalaveaqira
na mane ara tauga lalo kolugira na daki ni
veratavosi. 17 Ara aqo i laona e tolu na vula ti
ara suilavaginia na aqo ia.

Na Soaqira na Mane Ara Tauga Lalo Kolugira na Daki ni Veratavosi

18 Igirani nogo na soaqira igira na mane ara
tauga lalo kolugira na daki ni vera tavosi:

Igira na Manetabu, ara maretsunagira muri
duli:
Tana duli konina a Jesua migira na kulana,
igira na dalena a Jehosadak: tugira nogo a
Maaseia, ma Elieser, ma Jarib, ma Gedalia. 19 Ara
tu vekea laka kara tsonitsunâ tu tauqira, mara
tu savoria kesa na sipi mane ngiti kodoputsa
matena niqira sasi.
20 Tana duli konina a Imer: kaira a Hanani ma
Sebadia.
21 Tana duli konina a Harim: tugira a Maaseia,
ma Elija, ma Semaia, ma Jehiel, ma Usia.
22 Tana duli konina a Pasur: tugira nogo a
Elioenai, ma Maaseia, ma Ismael, ma Netanel,
ma Josabad, ma Elasa.

23 **Igira na Levite:**

Tugira a Josabad, ma Simei, ma Kelaia aia ara
soaginigotoa a Kelita, ma Petahia, ma Juda, ma
Elieser.

24 **Igira ara taia na itai tatangi mara linge:**
Aia moa a Eliasib.
Na Mane Matali Vale Tabu:
Tugira a Salum, ma Telem, ma Uri

25 **Migira na mane tavosi tana Israel ara**
tauga lalo kolugira na daki ni veratavosi:
Tana duli konina a Paros: tugira a Ramia, ma
Isia, ma Malkia, ma Mijamin, ma Eleasar, me
kesa segeni na Malkia, ma Benaia.
26 Tana duli konina a Elam: tugira a Matania,
ma Sekaria, ma Jehiel, ma Abdi, ma Jeremot, ma
Elija.
27 Tana duli konina a Satu: tugira a Elioenai,
ma Eliasib, ma Matania, ma Jeremot, ma Sabad,
ma Asisa.
28 Tana duli konina a Bebai: tugira a Jeho-
hanan, ma Hanania, ma Sabai, ma Atlai.
29 Tana duli konina a Bani: tugira a Mesulam,
ma Maluk, ma Adaia, ma Jasub, ma Seal, ma
Jeremot.
30 Tana duli konina a Pahat Moab: tugira a
Adna, ma Kelal, ma Benaia, ma Maaseia, ma
Matania, ma Besalel, ma Binui, ma Manase.
31-32 Tana duli konina a Harim: tugira a Elieser,
ma Isia, ma Malkia, ma Semaia, ma Simeon, ma
Benjamin, ma Maluk, ma Semaria.
33 Tana duli konina a Hasum: tugira a Matenai,
ma Matata, ma Sabad, ma Elipelet, ma Jeremai,
ma Manase, ma Simei.

34-37 Tana duli konina a Bani: tugira a Maadai,
ma Amram, ma Uel, ma Benaia, ma Bedeia, ma
Keluhi, ma Vania, ma Meremot, ma Eliasib, ma
Matania, ma Matenai, ma Jaasu.
38-42 Tana na duli konina a Binui: tugira a
Simeia, ma Selemia, ma Natan, ma Adaia, ma
Maknadebai, ma Sasai, ma Sarai, ma Asarel, ma
Selemia, ma Semaria, ma Salum, ma Amaria, ma
Josep.
43 Mi tana duli konina a Nebo: tugira a Jeiel,
ma Matitia, ma Sabad, ma Sebina, ma Jadai, ma
Joel, ma Benaia.
44 Ma na mane sui girani ara tauga lalo kolu-
gira na daki ni veratavosi. Mara tsonitsunagira,
mara mololigigira kolu daleqira.

Ghari Bible

Ghari: Ghari Bible (Bible with Deuterocanon)

copyright © 1998 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ghari)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
eb379363-fbdd-532b-81c1-eb5fe7aa36a9